

GRÅTASSEN BARNEHAGE

ÅRSPLAN 2022-2023

INNHOILDSFORTEGNELSE

Kontaktinformasjon	2
Informasjonskanaler	3
Åpningstider	4
Grunnlaget for barnehagedrift	5
Gråtassen barnehage	6
Personalet i barnehagen	7
Avdelingene	8
Vårt barnesyn	9
Barndommens egenverdi	10
Tilknytning og trygghet	12
Mobbe regelverket for barnehagene	14
Overganger	16
Hva skal barnehage være i følge rammeplanen	
Lek	18
Læring	19
Omsorg	20
Danning	21
Barns medvirkning	22
Vennskap, fellesskap, Sosialkompetanse og mobbing	23
Mangfold og gjensidig respekt	25
Kommunikasjon og språk	26
Likestilling og likeverd	28
Dokumentasjon og vurdering	30
Samarbeidspartner	32
Kompetanseplan	33
Lover, vedtekter og foreskrifter	35

KONTAKTINFORMASJON

Adresse

Gråtassen barnehage
Pilevegen 5
4360 Varhaug.

E-post/Mail:

Post.gratassen.barnehage@ha.kommune.no

Styrer:

Alex Markwick

951 65 669

E-post/Mail:

Alex.Markwick@ha.kommune.no

Telefon avdelingene

Fjoset: (0-2 år)

415 32 690

Bingen (2-3 år)

415 32 699

Stallen (4-6 år)

475 16 523

INFORMASJONSKANALER

Barnehagen bruker aktivt plattformen *Visma Min barnehage* som hovedinformasjons-kanal mellom hjem og barnehage. *Visma Min barnehage* skal/ må lastes ned som en app på mobiltelefonen.

Visma Min barnehage er helt nødvendig både å ha og å bruke aktivt når man har barnet sitt i barnehagen vår, fordi:

- Her kommer all informasjon fra barnehagen, bilder og ofte noen ord om «dagen i dag».
- Her formidles beskjeder om for eksempel foreldresamtaler, at barnet trenger flere bleier, mer skiftetøy osv.
- Foreldre kan enkelt skrive inn barnets fravær og ferier, og gi oss andre nødvendige beskjeder eller tilbakemeldinger vedrørende barnet.
Det er derfor ikke nødvendig å ringe oss for å gi beskjed.

Likevel; vårt fysiske møte er veldig viktig, nødvendig og verdifullt!

Visma Min barnehage vil aldri kunne erstatte **den daglige kontakten** vi har med hverandre i hente – og bringe situasjonen. Det er derfor viktig at vi holder fast på og benytter oss av det mest mulig.

Barnehagens hjemmeside: www.ha.no/gratassen

Barnehagens facebook side: Gråtassen barnehage

På facebook blir det fra tid til annen lagt ut litt informasjon, bilder eller filmer fra barnehagelivet hos oss (selvsagt i henhold til personvernloven og gitte tillatelse).

ÅPNINGSTIDER

Mandager til fredager: 06.45 – 16.15

Barnehagen har åpent i 11 måneder og 2 uker.

Der er feriestengt i ukene 29+30.

Andre dager vi har stengt.

- Nasjonale helligdager
- 5 planleggingsdager – stengt (dato blir levert ut i starten av nytt barnehageår)
- 24.12 og 31.12

Dager vi har redusert åpningstid. (6.45 – 12.00)

- Onsdag før skjærtorsdag.

Planleggingsdager for barnehageåret 2022-2023:

- Fredag 18.11 2022
- Onsdag 15.02.2023
- Tirsdag 11.04.2023
- Fredag 19.05.2023
- Mandag 14.08.2023

GRUNNLAGET FOR BARNEHAGEDRIFT

FN'S BARNEKONVENSJON

Barnekonvensjonen er en internasjonal lov som sikrer at alle barn har rett til mat, klær, et sted å bo, helse, skolegang, deltakelse og innflytelse, omsorg og beskyttelse. Man skal ta hensyn til hva som er «til barnets beste».

BARNEHAGELOVEN

Barnehageloven er det styrende dokument for barnehagene i Norge. Barnehageloven i Norge bygger på FN's barnekonvensjone og bruker også det samme begrepet («Barnets beste») i §§ 43, 48, 55.

RAMMEPLANEN FOR BARNEHAGER (01.08.2017)

Rammeplanen er en forskrift til Barnehageloven. Den gir en utdypende forklaring på barnehagens formål, hvilke verdier den pedagogiske virksomheten skal bygges på, innholdet og barnehagens samfunnsmandat.

ÅRSPLAN

Årsplanen er et arbeidsredskap for oss som har vårt daglige virke i barnehagen. Den har FN's barnekonvensjon og Barnehageloven i Norge som fundament, og bygger videre på det som er beskrevet i Rammeplanen 2017.

Årsplanen er en dokumentasjon på barnehagens verdier, holdninger, valg og begrunnelser, og den gir blant annet informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid.

GRÅTASSEN BARNEHAGE

Den 1. august 2021 ble Gråtassen barnehage «født» etter politisk vedtak om å dele Trekløveren barnehage.

Gråtassen barnehage er plassert på Varhaug med utsikt til barneskolen og kun et gjerde der skiller oss.

Vi har kort vei til biblioteket, Iden og Leksaren.

Vi vil i 2022 investere i 2 elektriske «lastesykler» med plass til opptil 6 barn for på den måte å bruke nærmiljøet mer aktivt.

Barnehagen er organisert med 3 avdelinger; en for 0-2 åringer, en for 2-3 åringer og en for 4-6 åringer.

Hver dag serverer vi 3 måltider; frokost, lunsj og et fruktmåltid.

Matboks hjemmefra er ikke nødvendig hos oss!

Barnehagen tilbyr plasser på 100%, 80% og 60%.

Foreldremøter og foreldresamtaler blir avholdt hver høst og hver vår.

Barnehagen har 5 planleggingsdager i løpet av året, og da er barnehagen stengt.

Personalet vårt er en god blanding av unge og godt voksne folk, men som til sammen sitter inne med mye erfaring, kunnskap og kompetanse om- og med barn.

PERSONALET I BARNEHAGEN (pr 01.01.23)

Styrer:	Alex Markwick
Pedagoger:	Rannveig H Vestly Renate Sjøiland Katrine Stokkeland Susanne Ueland Solveig S Høyland Ane Salte (permisjon)
Barne- og Ungdomsarbeidere:	Tove Oliversen Marioccy Narvaez
Fagarbeidere:	Turid Djøseland Natasha Leuschner
Assistentter:	Nariman M Saeed Najlaa Abuhanana Amalie Ege.
Lærling:	Anita Lerbrekk
Vg3 elev:	Malin Årdal
Ringevikarer	Marit Kvia

AVDELINGENE

Gråtassen barnehage har 3 avdelinger:

FJOSET 0-2 år

BINGEN 2-3 år

STALLEN 4-6 år

Fjaset og Bingen holder til i 1. etasje. Der vil være naturlig samarbeid i perioder mellom de 2 avdelinger.

De minste blir skjermet i tilvenningstiden, og så når alt er nytt for dem og de trenger det trygt og rolig sammen med noen få kjente voksne.

Stallen holder til på 2. etasje.

Vi har også andre gruppeinndelinger gjennom deler av dagen, for eksempel skolegruppe, tur grupper, lekegrupper, samlinger osv.

Noen av disse gruppene er aldersblandet, mens andre er for årskull.

De tre avdelingene våre jobber på ulike måter fordi barna har ulike behov, alt etter **hvor de har** kommet i sin utvikling. Likevel har alle avdelingene samme mål og retning, noe denne årsplanen er et resultat av..

Hos oss i Gråtassen:

- er alle mennesker like viktige, alle skal bli sett, hørt og anerkjent
- har vi fokus på de indre verdiene, det som virkelig betyr noe
- får alle barn samme tilbud gjennom barnehage-løpet; for eksempel i forhold til turer, lekegrupper, skolegruppe m.m
- har vi stor takhøyde til alle som kommer til oss, både store og små.
- ønsker vi å være fleksible og forme barnehagehverdagen slik at det enkelte barn skal ha en best mulig dag ut fra sine ønsker og/ eller behov.

VÅRT BARNESYN

Barndommen er en livsfase med egenverdi akkurat som alle andre faser i livet. Den aller viktigste delen av barndommens særpreget er leken.

Barna er sosiale aktører. De bidrar selv med idéer, innspill og kreativitet i egen og andre barns lek. De bygger også relasjoner gjennom lek med andre.

Samspill med andre mennesker er helt avgjørende for barnas utvikling og læring.

Vårt barnesyn ses igjen i hverdagen slik:

- vi opptrer respektfullt mot alle barn og voksne fordi vi er likeverdige som mennesker uansett alder.
- vi har god tid og er opptatt av barnet i her og nå-situasjonene.
- vi bygger videre på barnas interesser og ønsket om å få vite mer om hva de er opptatt av her og nå.
- vi gir barna rom, tid og anledning til å prøve, mestre og til å feile.
- vi fokuserer på at alle barna skal bli sett, hørt og anerkjent for den de er, og at de skal ha medvirkning over egen hverdag og barndom.

BARNDOMMENS EGENVERDI

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det:

«Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi.

Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt» (KD, 2017, s. 8)

Å anerkjenne barndommens egenverdi handler om “å se barnet som subjekt”.

Det innebærer å se barnet slik det er her og nå, akkurat slik det framtrer for oss, og når det er seg selv.

Barnet skal møtes med respekt for sin opplevelsesverden, og det at barn og voksne er likeverdige, er fundamentalt.

I det å anerkjenne at barndommen har egenverdi, ligger det også en forståelse av at alle barn er kompetente.

De er i seg selv nysgjerrige og utforskende, det ligger i barnas natur å undersøke, mestre og lære nye ting.

De erfaringer, opplevelser og relasjoner de har fått i livet sitt, har også gitt dem kunnskap av ulike slag. Selv om barnet ikke alltid kan gi uttrykk for denne kunnskapen, «vet» kroppen deres det.

Å anerkjenne barnet, styrker barnets selvfølelse og mentale helse, og virker forebyggende i forhold til mobbeproblematikk og alvorlige voldshendelser senere i livet.

Den første rammeplanen for barnehager som understreket at barndommen er en livsfase med egenverdi, kom i 1995. Den slo fast at barndommen ikke kan forseres og den kan ikke tas igjen. Dette perspektivet peker på hvilke kvaliteter barnehagen skal ha.

Den skal ikke først og fremst være en forberedelse til skolen, men en periode i livet der barna opplever glede og humor, lek, sosialt samspill og vennskap.

SLIK ANERKJENNER VI I GRÅTASSEN BARNDOMMENS EGENVERDI:

- **Ved «å se barna med det gode blikk»!**
Det innebærer at personalet har en åpen, positiv og respektfull holdning og væremåte i forhold til alle barn i barnehagen.
- **Ved å være nærværende voksne både fysisk og mentalt!**
Det innebærer at personalet er aktive deltakere i alle situasjoner i barnehagen. Dette legger grunnlaget for konstruktive, menneskelige relasjoner og vennskap, i- og gjennom lek, både i barnehagen og andre steder.
- **Ved at barna får medvirke i sin barnehage-hverdag!**
Det innebærer at personalet lar barnas mange ideer og innspill bli tatt på alvor og anerkjent, og at barnet opplever å få påvirke sin dag i barnehagen. Så langt det er mulig og forsvarlig sier vi JA! til innspill, spontanitet og kreativitet!
- **Ved å bidra til at alle barn opplever å bli sett og anerkjent for den de er!**
Det innebærer at personalet ikke gjøre forskjell eller favoriserer, men synliggjør hvert enkelt barns viktige plass og verdi i fellesskapet.
- **Ved å legge merke til, anerkjenne og følge opp barnas perspektiv og handlinger!**
Det innebærer blant annet at personalet tar barn "på fersken" i å gjøre noe godt mot andre eller for andre, samt gir dem positive tilbakemeldinger.
- **Ved å støtte barnas aktivitet, engasjement og deltakelse i fellesskapet.**
Det innebærer bevisste og nærværende voksne som ser barnet og gir oppmuntring, veiledning, trøst, applaus mm.
- Å jobbe for et inkluderende fellesskap for absolutt alle, er også helt sentralt.

TILKNYTNING OG TRYGGHET

I Gråtassen barnehage ønsker vi at alle barn som begynner hos oss skal få en best mulig oppstart og tid i barnehagen, det være seg de aller minste barna, som starter en ny epoke som barnehagebarn, eller større barn som begynner hos oss.

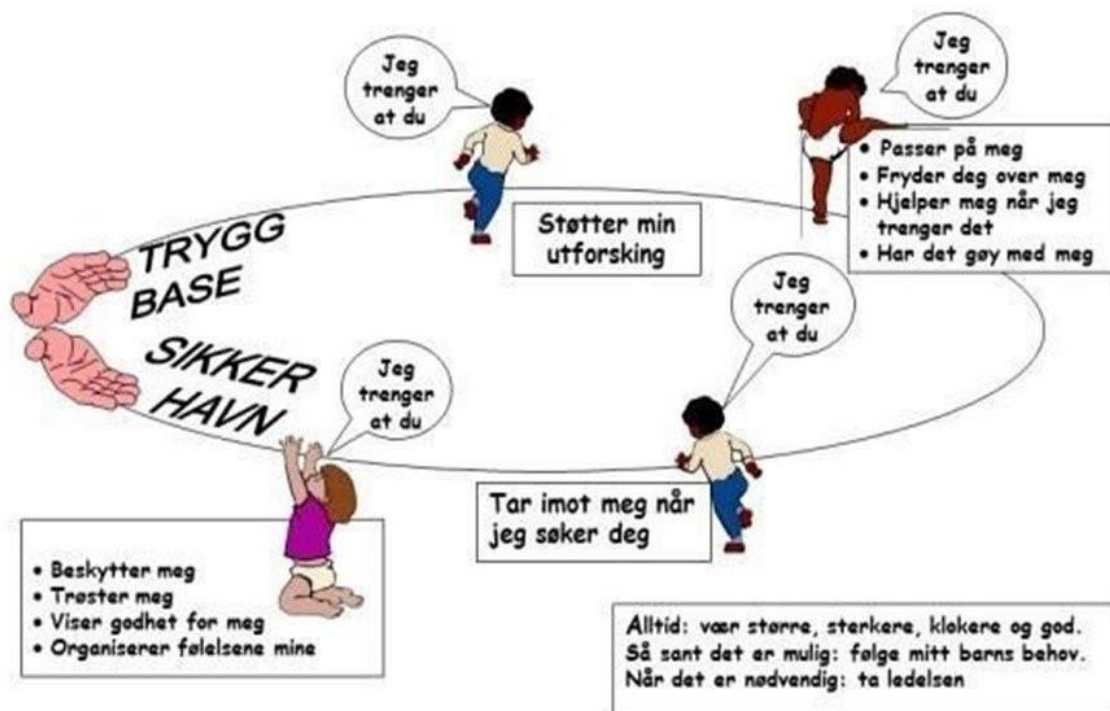
Den viktigste tilknytningen barnet har er til sine foreldre.
Den danner den viktigste rammen rundt barnets utvikling.

For et lite barn kommer trygghet først. Menneskebarnet kommer til verden med et innebygget og automatisk «program» for å søke trygghet og beskyttelse.

Barnet trenger å motta omsorg og vi voksne må gi barnet den omsorgen det trenger.

Trygghets sirkelen (Circle of Security) er en modell som viser barnets behov for tilknytning og en trygg havn, samtidig som barnet har et behov for å utforske, erobre og mestre verden.

Når barnet utforsker kan det- og vil det ha behov for å komme tilbake til en trygg base.

Foreldrene vil i de fleste tilfeller være de primære omsorgspersonene barnet vil søke mot, altså være den trygge basen og den trygge havnen.

Personalet i barnehagen vil, som oftest, være sekundære omsorgspersoner for barnet.

I dag tilbringer over 90% av små barn en del timer i barnehagen hver uke.

Derfor er det så viktig for barna å også ha trygge omsorgspersoner, som er både trygg base og sikker havn, den tiden barnet er her i barnehagen.

I Gråtassen har vi fokus på:

- å bygge og skape gode relasjoner til det enkelte barnet.
- å gi hvert barn trygghet så de tør å «dra ut» for å utforske, og trygghet slik at de naturlig kommer tilbake til når de trenger hjelp eller omsorg.
- å beskytte barnet, trøste og vise godhet.
- å være der for det enkelte barnet og hjelper dem med å organisere følelsene sine.
- å være trygge voksne som ser barnet og dets behov og legger til rette.
- å møte dem, være nær, bruke mye tid sammen med dem og vise barnet den samme respekten vi viser voksne.

**Den voksne skal ALLTID være
STØRRE, STERKERE, KLOKERE og GOD!**

**Når det er mulig: følg barnets behov.
Når det er nødvendig: ta ledelsen.**

I Gråtassen tilbyr vi:

Oppstartsamtale

Vi har samtaler sammen med nye foreldre i god tid før barnet starter i barnehagen. Slik kan vi bli bedre kjent med hverandre, avklare forventninger vi har til hverandre, og få kunnskap om behov dere som foreldre- og barnet har.

Barnehagebesøk

Vi gir mulighet for å komme på besøk (en eller flere ganger) til barnehagen sammen med barnet før oppstart.

Foreldreaktiv tilvenning

Vi anbefaler at foreldre setter av 5 dager til tilvenning. Særlig for de yngste barna vil dette være nødvendig. Det tar tid å bli trygg.

Hos oss er foreldrene selv aktive sammen med sitt barn; i lek, i måltid og stell, og i forhold til legging (legger og tar opp eget barn).

Hensikten er at barna skal få god tid på å bli kjent i nye omgivelser, og bli gradvis kjent med sin kontaktperson/primærkontakt og de andre barna på avdelingen.

Foreldresamarbeidet får en god start ved at foreldrene selv har en aktiv rolle, og blir trygge i forhold til det daglige livet i barnehagen.

Individuelle behov og tilretteleggelse

Barnets rutiner og behov er viktige. Vi legger til rette for individuelle behov for mat, hvile og omsorg for hvert enkelt barn.

Mindre grupper

Vi vet at små barn er tjent med å være i mindre grupper både i forhold til stimuli, trygghet og forutsigbarhet.

Vi legger derfor til rette for lek, turer, måltid m.m. i mindre og tilrettelagte grupper med kvalifiserte voksne.

MOBBE-REGELVERK FOR BARNEHAGENE

Nytt regelverk

1.januar 2021 innførte regjeringen et tydeligere regelverk som skal sikre at alle barn får en trygg og god barnehagehverdag (Udir, Barnehagemiljø, 09.12.2020).

Kommunal mobbeplan

Hå kommune har utarbeidet en tydelig mobbeplan for barnehagene sine

Det er null-toleranse mot mobbing!

I Gråtassen jobber vi med dette gjennom forebyggende tiltak og straks-tiltak.

Forebyggende tiltak mot mobbing:

Vi i personalet diskuterer våre egne holdninger, fordi det er viktig at vi har et felles grunnlag om hva blant annet sosial kompetanse innebærer.

Leken verdsettes høyt og må prioriteres. Gjennom den lærer og utvikler barna seg.

I lek -og aktivitet- har vi fokus på å skape gode relasjoner og vennskap, og da er den sosiale kompetansen til barna viktig.

Vi er fysisk og mentalt nærværende, og delaktige i lek og aktivitet.

Vi observerer hvordan barna har det, hva som rører seg blant barna, og vi støtter og veileder barna der det trengs.

Vi søker å skape et godt og inkluderende miljø der barna trives.

Vi liker å framelske «gyldne øyeblikk», som gir gode, felles opplevelser.

Vi deler barna i mindre grupper, som gjør at det er lettere å bli kjent hverandre og knytte vennskap.

Vi ser på det som svært viktig å framelske «vi-et», de små fellesskapene (gruppene) og stor-fellesskapet (alle på huset). Her utvikles respekt og toleranse for hverandre, vi er alle likeverdige og hører til i mangfoldet.

Vi går straks inn og veileder barn og stopper adferden dersom vi observerer at barn krenker og/ eller utestenger andre barn.

Vi gjennomfører hvert år barneintervju med førskolebarna.

Vi forsøker å gi informasjon og å ha tett foreldresamarbeid. Vi har fast 2 foreldresamtaler i året og oftere om nødvendig (formelle samtaler). De uformelle samtalene (f.eks. praten i gangen) har også stor betydning.

Straks-tiltak dersom vi observerer eller får tilbakemeldinger om mobbing:

Vi snakker straks med de involverte partene, både den som føler seg mobbet og den som har utført handlingen

Vi trykker barnet som har det vondt, og er tett på med hjelp og støtte, helt fram til barnet har det trygt og godt igjen

Vi snakker med det barnet som har mobbet, og er tett på med hjelp og veiledning

Vi informerer Styrer

Vi informerer foreldrene til begge parter, forteller om hva som har skjedd og/eller skjer, og finner løsninger sammen for å hjelpe de involverte

Vi vurderer om vi trenger bistand fra andre, for eksempel råd og veiledning fra faginstanser (Ressursgruppe, Familiesenteret, PPT, Helsestasjon, BUP mm)

Vi dokumenterer hendelsen og prosessen.

De involverte partene skal få være med i evalueringsprosessen i etterkant, barnas foreldre og personale.

OVERGANGER

Vi vet forandringer kan være utfordrende, uansett alder.

Vi er derfor bevisst på å skape en best mulig overgang for barna mellom avdelingene og når barna skal videre på skolen.

Overganger i barnehagen

Når de eldste barn bytter avdeling, er målet alltid at minst en fast voksen fra avdelingen blir med barna.

Det gjør vi for å skape den tryggheten og kontinuiteten vi vet er viktig ved forandringer, som oppstart på ny avdeling.

At barn lærer gjennom lek og samspill med andre barn, å vise omsorg, tilpasse seg ulike situasjoner og etablere vennskap uansett alder, er en viten vi bruker aktiv for at overgangen mellom avdelingene skal bli best mulig.

Vi mener det viktig at barna skaper relasjoner seg imellom på tvers av avdelingene, og gir barna anledning til dette hos oss blant annet på morgenen og ettermiddagene og ellers i utetiden.

Overgang barnehage - skole

Fra høst til vår arbeider vi mer målrettet mot at skole-starterne skal få en så god overgang fra barnehage til skole som mulig.

Blant annet gjennom skolegruppe-samlinger, hvor der er et mer målrettet fokus på skoleforberedende aktiviteter, men med leken som inngang til læring.

Skolegruppen er IKKE en «mini skole» hvor barna skal lære å lese, skrive og regne.

Vi har mest fokus på **barnas sosiale samspill og sosiale kompetanse**, som er viktige elementer for at barna skal få en god skolegang med høy trivsel.

Vi samarbeider tett med Varhaug barneskole for å få til en god og trygg overgang mellom barnehagen og skolen.

Allerede i januar er klassene og kontaktlærer klar, slik at barna kan bli godt kjent med både klassekamerater og kontaktlærer.

To ganger i måneden er barna på skolen og har opplegg sammen.

Da får de litt kjennskap til det som de kommer til å møte i skolen. For eksempel de ulike fagene, kantinen og biblioteket.

En person fra barnehagen følger barna slik at de alltid har en «trygg havn» å komme til ved behov.

På våren har vi en overføringsamtale mellom kontaktlærer, pedagog og foreldre. Intensjonen med samtalen er at skolen kan møte barnet på best mulig måte, ut fra egenskaper, evner, bakgrunn og styrker.

Hå kommune har et systematisk og forpliktende samarbeid mellom barnehagene og skolene, som skal sikre trygghet for barn, foreldre og personal.

En detaljert plan for overgangen. «Frå barnehagebarn til skuleelev» finnes på barnehagens hjemmeside.

HVA BARNEHAGEN SKAL VÆRE

LEK

I Gråtassen setter vi leken i fokus, og den skal alltid ha en sentral plass. Lek er barnets arbeid og det aller viktigste barnet foretar seg i løpet av sin dag.

«Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring og for sosial og språklig samhandling.»

(KD, 2017, s. 20)

Leken har en egenverdi og er en viktig del av barnekulturen!

Gjennom leken barnet seg på mange områder. Den er en viktig del av sosialisering-prosessen. Her skapes det relasjoner og vennskap, og her lærer barnet seg viktige sosiale koder. De er viktige for at barnet skal lykkes i å få gode relasjoner videre i livet.

Leken stimulerer språkutviklingen, og barnet får brukt fantasien og kreativiteten sin. Barnet er motorisk aktivt gjennom leken, og i tillegg utvikles barnets intelligens ved at det planlegger, diskuterer og må forstå andre barn det leker sammen med.

Gjennom leken gir barnet uttrykk for sitt inntrykk av omverdenen. Barnet leker ut følelser, skaper vennskap og lærer om verden og mellommenneskelige forhold.

Utelek og uteaktiviteter er også en del av barnekulturen og må tas vare på uavhengig av klima og geografiske forhold.

Når vi deltar i lek med barnet er det viktig å lytte til det barnet sier og tenker.

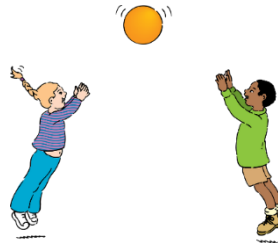
Det barnet gjør er betydningsfullt, og når barnet får se at voksne setter pris på det det gjør, er dette med på å bygge opp barnets selvfølelse.

Vi har gjort bevisste valg i forhold til dagsrytmen i barnehagen, for nettopp å kunne gi barna mest mulig tid til å leke. I respekt for leken vil vi ikke at leken skal måtte avbrytes unødvendig. Derfor legger vi lett planlagte aktiviteter til sides dersom vi ser at barna er opptatt i god lek. Planene våre kan heller gjøres en annen gang.

LÆRING

«Barna skal oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre.....Nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser.»

(KD, 2017, s. 22).

Læring foregår i det daglige samspillet med andre mennesker og med miljøet, og er nært sammenvevd med lek (KD, 2006).

I Gråtassen har vi stort fokus på leken -nettopp fordi vi vet at gjennom den skjer det læring. Ja, leken er faktisk den beste arenaen for læring!

For barn er leken indre motivert, de har det gøy i leken, de er åpne og mottakelige og dermed erfarer de og lærer de.

Barn erfarer gjennom egne oppdagelser og problemløsninger. Vi voksne kan gå inn i leken og delta på barnas premisser, samtidig som vi har en støttende og veiledende funksjon. Da overføres viktige ferdigheter mens barnet er i lek.

Vi støtter opp om og «pirrer» barnas nysgjerrighet ved å stille spørsmål og undre oss sammen med dem. Vi kan også tilføre mer avanserte elementer til leken og dermed stimulere barnet til videre utvikling.

Leken er lystbetont og læring vil derfor skje lett.

Vi tar utgangspunkt i barnets interesser, slik at vi sammen med barnet kan undersøke, stille spørsmål og finne svar som barnet kan være tilfreds med.

Rammeplanen sier at formidling av aktuell og relevant kunnskap legger grunnlaget for nye spørsmål og søken etter viten (KD, 2017).

Leken skal også være utgangspunktet og grunnlaget for å arbeide med de syv fagområdene for barnehagene. Fagområdene beskriver hva barna skal lære noe om i barnehagen.

OMSORG

«Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet, og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring.»

(KD, 2017, s. 19).

Omsorg skal prege alle situasjoner gjennom dagen. Evnen til å gi omsorg er en stor og viktig del av jobben i barnehagen.

Vi er opptatt av å skape positive relasjoner mellom barn-barn og voksen-barn. Dette krever at vi ansatte har evne til å være sensitive og våre for hva barnet uttrykker, og at vi kan gi nærhet og stimulerende omsorg. Det vil ha stor betydning for barnets utvikling. Generelt er det slik at jo yngre barna er, jo mer voksen-omsorg har de behov for.

Barnehagens omsorgsmiljø har stor betydning for hvert enkelt barns trivsel og utvikling.

Omsorg i barnehagen handler både om samspeillet mellom barn-barn og mellom voksen-barn. Og når barna lærer å ta hensyn og vise omsorg for hverandre, utvikles barnets sosial kompetanse.

Søvn og hvile gir barna et pusterom fra en barnehage-hverdag fylt med inntrykk og opplevelser.

Barn har individuelle behov for hvile og å bearbeide inntrykkene de får/ har fått gjennom dagen. Noen sover, noen bare slapper av litt, er med på lesestund eller har perioder med roligere lek.

På Fjoset tilrettelegger vi ut fra det enkelte barns behov. Noen trenger en hvil til dagen, andre trenger flere. Behovet vil endre seg over tid og vi tar alltid utgangspunkt i barnets behov, og i samarbeid med dere foreldre.

På Bingen og Stallen legges til rette for at barna kan få en rolig, avslappende stund enten ved å ha med seg en voksen for å lese en bok, gjøre formingsaktiviteter eller muligheten for å «gjemme seg bort» på en av de små rommene. Noen trenger fortsatt en hvil i vogna.

DANNING

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det:

«Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, naturen og kulturen.» (KD, 2017, s. 21).

Danning er et begrep som i nyere tid har erstattet ordet oppdragelse i barnehagelovens formålsparagraf og rammeplan.

Danning er et videre begrep som handler om alt det som er med å forme oss som mennesker. Det kan være visjoner og satsningsområder, kristne og humanistiske grunnverdier, menneskeverd, sosial samhandling, omsorg og respekt.

Danning er en livslang prosess.

Den utvikles best gjennom samhandling med andre. Det er da vi utvikler evne til å reflektere over egne handlinger og væremåte, og det er da man får erfaringer og kunnskaper til å handle omsorgsfullt og gjøre etisk begrunnede valg.

I vår barnehage er dannelsbegrepet forankret i barnehagens årsplan gjennom grunnverdiene og vårt barnesyn.

BARNES MEDVIRKNING

I barnehagelovens § 3 Barns medvirkning, og i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver 2017, står det:

”Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet”.
(KD, 2017, s. 27).

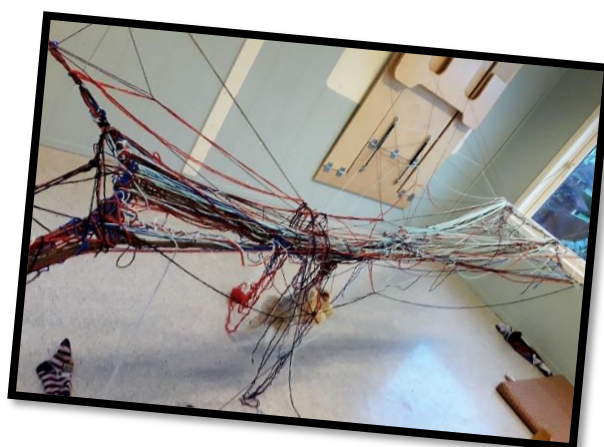
Begrepet medvirkning er synonymt med å bidra, delta, hjelpe, influere.

I barnehagesammenheng kan det forklares med at barn har rett til å erfare at deres stemme blir tatt på alvor og har betydning i fellesskapet.

Alle barn har rett til medvirkning i egen hverdag, og barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med alderen. Barna kan gi uttrykk for sine meninger både verbalt og nonverbalt.

I Gråtassen gir vi barna rett til medvirkning gjennom:

- Mye tid til lek i hverdagen, leken er barnas arena og skal respekteres.
- Tid til den gode samtalen. Barna får opplevelse av å være interessant og andre lytter til deres ytringer.
- Vi har planer for ukene og dagene i barnehagen, men disse er likevel ikke styrende for dagene. Vi ønsker å være raske til å gripe tak i det barna er interessert i i øyeblikket, og legger bort voksenplanene til fordel for barnas interesser. Planene våre kan følges en annen dag.
- Barna blir tatt på alvor og vi voksne har en holdning om at alle barn er kompetente. Å se de rolige barna og la dem, på lik linje med de som står på sitt og krever, ha like mye innflytelse i egen hverdag.

VENNSKAP, FELLESSKAP, SOSIAL KOMPETANSE OG MOBBING

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det:

«I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og være i positivt samspill med andre barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge tilrette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap.» (KD, 2017, s. 22-23).

For å kunne fungere godt sammen med andre, er det helt nødvendig å ha kunnskaper, ferdigheter og holdninger om hvordan det mellom-menneskelige samspillet fungerer.

Man må også forstå og kunne innrette seg etter den sosiale situasjonen man er i. Dette kalles sosial kompetanse.

De første leveårene av et menneskes liv er de aller viktigste, både når det gjelder utvikling av grunnleggende ferdigheter, men også utvikling av sosiale ferdigheter.

Tidligere ble utviklingen av sosiale ferdigheter sett på som naturlige prosesser som utviklet seg i fritt samspill med andre.

Nyere forskning innen områdene atferdsvansker og sosial læring viser at det er nødvendig å ha et mer aktivt forhold til barns sosiale samspill. Det er mer fokus på voksenrollen og på hvordan vi som voksne, og oss barnehageansatte, kan bidra til sosial kompetanse gjennom lek og aktivitet.

Målet er at barna skal få en god venn og kunne være en god venn, at de kan oppleve å ikke stå alene, men ha gode venner og oppleve å være en del av et fellesskap.

De sosiale ferdighetene barna må lære, handler bl.a. om å kunne

- ta initiativ til lek med andre
- oppleve vennskap
- lære å holde på vennskap
- lære normer for samhandling i fellesskapet
- ta andre sitt perspektiv og kunne tenke på «de andre» sine følelser, opplevelser og meninger
- sette grenser for seg selv og respektere andre sine grenser
- finne løsninger i konfliktsituasjoner

Det finnes mange flotte kommersielle «verktøy» som skal gjøre denne læring lettere. Vi erfarer at de sosiale ferdighetene utvikles i enhver situasjon, gjennom hvert sekund man er i samspill med andre.

Derfor ser vi i utgangspunktet ikke behov for å sette av «tilrettelagte økter» for å øve spesifikt på sosial læring. Om vi ser behov for å jobbe med sosiale ferdigheter i en større eller mindre barnegruppe, gjør vi det.

Utvikling av sosial kompetanse er evig-varende og blir basert på livserfaringene man gjør seg.

I Gråtasen legger personalet til rette for utvikling av gode sosiale ferdigheter, vennskap og fellesskap gjennom:

- å delta aktivt i lek og aktivitet med barna, - være å fysisk og mentalt til stede
- å være gode rollemodeller i samhandlingen og fellesskapet
- å støtte og veilede barna gjennom det sosiale samspillet
- å gi oppmuntring og ros av det barnet gjør eller sier i det sosiale samspillet som er bra og positivt
- å fokusere på det positive, som vi ønsker mer av, i stedet for å henge oss opp i det som ikke er like bra
- å gripe inn i konflikter barna selv ikke klarer å løse
- å fortelle om situasjoner fra hverdagen som vi kan lære av og reflektere over, for eksempel gjennom praksis fortellinger.
- å la barna oppleve ulike alders-og gruppe-konstellasjoner, slik at de blir kjent med mange barn og alle slags barn
- å ha jevnlig smågrupper der barna -og de voksne- kommer tettere på hverandre i samspillet
- å ha jevnlig fellessamlinger for alle i barnehagen for å oppleve noe fint sammen og å skape «vi-følelse», -at alle hører til her slik som de er!

Å lære sosial kompetanse er også viktig for å motvirke problematferd; som diskriminering, utestenging, krenkelser, mobbing og uheldige samspillmønstre.

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det:

«Barnehagen skal fremme respekt av menneskeverd ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av et fellesskap.» (KD, 2017, s. 9).

Mangfold og gjensidig respekt handler om at alle er ulike og alle har forskjellige måter å være på. Vi kommer fra ulike familier, fra ulike kulturer, har ulik etnisitet, legning, dialekt og religion m.m. Det er ok å være forskjellig!

Dette ser vi igjen i Gråtassen slik:

- Barna forteller hva enn de tenker på, og vil møte forståelsesfulle voksne som er interessert i det som blir fortalt.
- Barna får fortelle, vise fram, snakke om sin kultur og sitt livssyn.
- Barna får ta del i fellesskapet i barnehagen, både i store og små grupper.
- Vi har fokus på å være gode med hverandre, snakke om forskjellighet, følelser, hva vi liker m.m.
- Vi legger til rette for kulturmøter (samlinger) der vi forteller om de ulike kulturene barna i barnehagen måtte komme fra, med ulike tradisjoner og språk.
- Vi ser hvert enkelt barn og gir anerkjennelse for den de er, ved å lytte, være nysgjerrige og tilstedeværende voksne.

KOMMUNIKASJON OG SPRÅK

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det:

«Gjennom dialog og samspel skal barna støttast i å kommunisere, medverke, lytte, forstå og skape mening.» (KD, 2017, s. 23).

Språkutviklingen skjer gjennom mange ulike språklige aktiviteter.

I barnehagen øver vi på språket på følgende måter:

bl.a. sang, drama, høytlesing, pekebøker, eventyr, fortellinger, telling, turtaking, ellinger, rim og regler, data, språkgrupper, rolleleker, konstruksjonsleker, sangleker, turopplevelser m.m.

Aktivt bruk av språket, både non-verbalt og verbalt, er svært viktig for å utvikle et godt muntlig språk. De voksne er tydelige og konkrete, de setter ord på det barna ser, på det barna gjør og på det de tror barna føler/ opplever.

Dette vil gi barna gode forutsetninger for å tilegne seg begrepsforståelse og et godt talespråk, og det gir også barnet større kunnskap om seg selv og trygghet på seg selv.

I barnehagen oppfordrer vi hele tiden barna til å bruke språket aktivt, det være seg alt fra babling og lyder til de mest avanserte ord og setninger, og de voksne lytter til barna og responderer. Dette gir mening til barnas følelser og opplevelser og det skaper en gjensidig kommunikasjon.

Når barn sliter med uttale av lyder, gjentar vi lyden, ord og setninger riktig for på den måten å modellere språket for dem.

I barnehagen vil vi hele tiden gå aktivt inn for å utvide barnas ordforråd og skape større forståelse. Her bruker vi alle hverdagssituasjoner; påkledning, bleieskift, måltider, lekesituasjoner, turer, aktiviteter, opplevelser og erfaringer vi får.

I barnehagen er det barn og foreldre som er fra andre steder og andre land. Vi viser interesse for deres dialekt eller språk, og vil fange opp mangfoldet.

Morsmålet til et barn er svært viktig, det er et grunnlag når et nytt språk skal læres.

Flerspråklige barn har en ekstra utfordring med å lære seg to (el. flere) sett med språk/ grammatikk. Dette krever mye av barnet, det er avansert og det tar tid!

Det er vanlig at et flerspråklig barn kommer litt senere i gang med det norske språket, og det er også normalt at barnet i perioder blander språkene det skal lære. Barnet har mye "å holde styr på", men etter hvert faller det som oftest på plass!

For barn som har utfordringer med språket av ulike grunner, er ASK (Alternativ og Supplerende Kommunikasjon) en måte å sikre god kommunikasjon på.

Vi bruker ASK aktivt når vi ser barn har behov for det.

I praksis innebærer det at vi bærer med oss en bunke med utvalgte bilder, som vi og barna kan peke på for å vise hva vi for eksempel ønsker og trenger.

LIKESTILLING OG LIKEVERD

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det:

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.»

(KD, 2017, s. 10).

Likestilling handler om relasjoner og om å se og legge forholdene til rette for pedagogisk virksomhet som ikke reproducerer tradisjonelle kjønnsrollemønstre.

I Gråtassen jobber vi med dette slik:

- Alle som er hos oss er like viktige!
- Gutter, jenter, menn, damer, foreldre, de som kommer med mat og meieriprodukter til oss, renholderne osv..
Vi er avhengige av alle, og alle er like viktige i vår barnehagehverdag!
- Alle skal bli sett og hørt.
- Alle får lov til å prøve ut det de har lyst til (innen rimelighetens grenser).
- Vi legger vinn på å ikke være opptatt av det ytre – men ha fokus på de indre verdiene.
- Det samme tilbudet blir gitt til alle barna, det være seg Turer, Iden, karneval mm
- Vi legger vinn på å vise stor takhøyde for alle som kommer til oss, både små og store.
- Vi er fleksible og prøver å forme barnehage- hverdagen slik at det enkelte barn skal ha en best mulig dag ut fra sine behov og ønsker.

DOKUMENTASJON OG VURDERING

«Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Den enkelte barnehage står fritt til å velge metoder og omfang ut fra lokale forutsetninger og behov. Gjennomføringen av planene må være så fleksible at det er rom for spontanitet og barns medvirkning» (KD, s. 37-39, 2017).

DOKUMENTASJON

Hvert nytt barnehageår lager vi en plan der alt «det faste innholdet» gjennom barnehageåret står ned-skrevet.

For barnehageåret 2022-2023 år vil Gråtassen barnehage ha fokusområde på lek og hvordan vi utvikler og tar vare på den.

Fokusområdet blir evaluert underveis og i etterkant slik at vi kan videreutvikle oss, høste erfaringer og lærdom, samt gjøre eventuelle forbedringer.

Vi dokumenterer ved å bruke:

- Visma Min barnehage
- Facebook
- gjennom uformelle og formelle foreldresamtaler
- ved å ha produkter laget av barna fremme i barnehagen.
(-for oss er det **prosessen** som er viktig her i forhold til utvikling og læring, ikke nødvendigvis produktet).

I Gråtassen barnehage kartlegger vi ikke hvert enkelt barn.

Vi observerer barna gjennom hele barnehagedagen, vi ser deres styrker og sårbarheter, og vi følger dem opp individuelt og i gruppe.

Eventuelle kartlegginger gjøres alltid i samarbeid og forståelse med foreldre/foresatte.

Dokumentasjon og informasjon fra barnehagen til andre instanser gis kun med samtykke av foreldrene.

VURDERING

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet....

Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud som er i tråd med barnehageloven og rammeplanen.» (KD, s. 38-39, 2017).

Gjennom hverdagene og på våre ulike planleggings- og samarbeidsmøter, vurderer vi systematisk det pedagogiske arbeidet vi utfører i barnehagen.

Vi reflekterer rundt ulike hverdagsituasjoner, mål, innhold og arbeidsmåter vi har benyttet, for å kunne utvikle oss og eventuelt endre innholdet i barnehagen.

Barnegruppene og det enkelte barns trivsel og utvikling, blir hele tiden observert og reflektert rundt. Når vi har ulike slag møter, reflekterer vi og vurderer vi i fellesskap de enkelte barns trivsel og utvikling.

Dette gjøres nettopp for å sikre at det pedagogiske arbeidet er av god kvalitet og til barnets beste.

Vi ønsker at dere foreldre deltar aktivt i vurderingen gjennom daglige tilbakemeldinger, foreldresamtaler, foreldremøter og brukerundersøkelser.

Foreldrenes erfaringer og vurderinger er nødvendig i det arbeidet vi skal utføre!

Illustrasjon: Morten Solheim

SAMARBEIDSPARTNERE

Det vil av forskjellige årsaker være nødvendig for personalet i barnehagen å innhente ekspertise fra eksterne instanser, først og fremst i forhold til barn med spesielle behov.

Dette kan være spesialpedagog, logoped, helsesykepleier eller fysioterapeut, og disse vil da være innom barnehagen alt fra hver dag til noen få timer i uken.

Disse fagpersonene vil i større eller mindre grad fungere på lik linje med personalet i barnehagen -i forhold til kontakten med barna.

Et godt samarbeid er naturlig i forhold til det beste for barna, og vi organiserer oss slik at vi kan gjennomføre samarbeidsmøter og informasjonsutveksling for å holde hverandre oppdatert på barnets utvikling.

Vi inviterer også med oss ekstra personal, for eksempel ringevikarer, på sosiale tilstelninger utenom arbeidstid for å inkludere og skape et godt arbeidsmiljø.

Ressursgruppe

Ressursgruppe består av representanter fra Pedagogiske Psykologisk Tjeneste (PPT), Helsestasjon, Barneverntjenesten og Barnehage.

Ressursgruppe er etablert for å jobbe forebyggende med løsningsorienterte forslag i forbindelse med barns behov og utvikling.

Målet med Ressursgruppen er å komme så tidlig som mulig med hjelp til barn/foreldre som har behov for det.

Terskelen for samarbeid mellom de nevnte instansene skal være lav.

Samarbeidet i Ressursgruppen skal være til nytte for oss som barnehage, for dere foreldre og ikke minst for barna.

Når barnehagen bekymrer seg for et barns utvikling eller adferd, tar vi dette opp med foreldrene.

Hvis vi mener at vi har behov for hjelp utenfra, spør vi dere om vi kan diskutere saken i Ressursgruppen. Det er ønskelig at dere som foreldre blir med på møtet der saken diskuteres.

Det er i utgangspunktet satt opp to møter hvert år, men ved behov kan en av instansene kalle inn til møte dersom det er behov for det.

Som foreldre kan dere ta kontakt med oss og be oss om å kalle inn til et møte.

KOMPETANSEPLAN

Det kreves kunnskaper for å utvikle et variert og stimulerende miljø i barnehagen og for å kunne veilede og støtte det enkelte barn.

Vi skal være med på å skape et godt oppvekstmiljø og en god barndom for barna.

Derfor er det svært viktig for oss å skape et inkluderende og godt «arbeidsmiljø» i barnehagen både for liten og stor. Vi ønsker at barnehagen vår skal være et sted hvor man har lyst til å være.

Vi arbeider kontinuerlig med kompetanseheving og i samarbeide med de andre barnehagene i kommunen og UIS (universitetet i Stavanger).

Her har vi fokus på Barn og Psykisk helse, Ledelse i alle ledd, Godt språkmiljø for alle barn og Trygt og inkluderende barnehagemiljø.

Dette kan du lese mer om i Kvalitetsplan for barnehage 2021- 2024.

I tillegg arbeider vi i Gråtassen med spesifikk og detaljert kompetanseheving, hvor vi har fokus på å omsette ord til praksis.

I 2021-22 har vi hatt fokus på barn og psykisk helse blant annet gjennom arbeidet med CLASS (Classroom Assessment Scoring System)

Vi har gått gjennom de forskjellige områdene, relatert dette til hverdagen, diskutert og justert for å sikre og utvikle våres praksis.

I 2022 – 23 vil vi ha mer fokus på lek.

Vi vil gå mer i dybden på hvorfor leken er den viktigste arena for barn for læring og mestring både nå og i fremtiden.

Hvordan vi som ansatte i barnehagen kan støtte, hjelpe og veilede barnet til utvikling, utforskning og ledelse av seg selv.

LOVER, VEDTEKTER OG FORSKRIFTER

FN'S BARNEKONVENSJON

Barnekonvensjonen er en internasjonal lov som sikrer at alle barn har rett til mat, klær, et sted å bo, helse, skolegang, deltakelse og innflytelse, omsorg og beskyttelse.

Konvensjonen gjelder alle barn i alle land i hele verden.

«Barnets beste», altså «det som er best for barnet», er et begrep som brukes i FNs barnekonvensjon– artikkel 3.

Uttrykket «barnets beste» brukes for å fokusere på barnets behov og interesser.

Barnehageloven i Norge bygger på denne konvensjonen og bruker også det samme begrepet («Barnets beste») i §§ 43, 48, 55.

BARNEHAGELOVEN

Barnehageloven er det styrende dokument for barnehagene i Norge.

De siste årene har det vært stort fokus på barnehagene. Dette handler om viktig utvikling og læring i barneårene, men også lovfestet rett til barnehageplass, stor utbygging som en følge av den, samt å sikre en god kvalitet i barnehagene.

1. aug 2010 kom det en endringslov til Barnehageloven, og her ble retningslinjene for formål og innhold mer omfattende og tydeligere, samtidig som samfunnsmandatet til barnehagen ble presisert.

Rammeplanen for barnehagene ble iverksatt som et styrende dokument for den pedagogiske virksomheten.

Det er mer forpliktende for barnehagen og foreldrene å i vare ta barnets behov for omsorg, lek og læring gjennom samarbeid og forståelse.

Barnehageloven kan leses i fulltekst her: [Barnehageloven](#)

RAMMEPLANEN FOR BARNEHAGER (2017)

Rammeplanen er en forskrift til Barnehageloven.

Den gir en utdypende forklaring på barnehagens formål, hvilke verdier den pedagogiske virksomheten skal bygges på, innholdet og barnehagens samfunnsmandat.

Det er lagt stor vekt på at danning skal skje gjennom omsorg, lek og læring, og at barnehagen skal videreføre sitt helhetlige læringssyn som grunnlag for barns allsidige utvikling.

Barn har rett på medvirkning tilpasset sin alder og utviklingstrinn. Det skal være rom for spontanitet og barns medvirkning i den daglige planleggingen.

Barnehagen har ansvar for formidling av grunnleggende verdier som fellesskap, inkludering, omsorg og medansvar. Det skal skapes et miljø som bygger opp respekt for menneskeverdet og retten til å være forskjellige.

Rammeplanen beskriver 7 fagområder barna skal stifte kjennskap med i barnehagetiden. Fagområdene skal sikre at alle barn, uansett barnehage, får samme grunnelementer til videre læring.

Det stilles høye krav til de ansatte. De skal praktisere verdiene og sikre implementering av fagområdene i det daglige samspill med barna, og i samarbeid med foreldrene. Samtidig skal dannelsesgrunnlaget i varetas.

Barnehagen oppfordrer alle foreldre/foresatte til å lese Rammeplanen. Denne kan leses i fulltekst ved å følge linken [Rammeplanen](#)

FORSKRIFT OM MILJØRETTET HELSEVERN I BARNEHAGER OG SKOLER

Forskriften stiller en rekke krav til virksomheter som har tilsyn med, og omsorg for, barn.

Formålet er å bidra til at miljøet fremmer helse, trivsel og gode sosiale- og miljømessige forhold, og som samtidig forebygger skader og sykdom. Kommunen har ansvar for regelmessige tilsyn.

TAUSHETSERKLÆRING

Personalet har, som en del av ansettelsesvilkårene, underskrevet taushetserklæring.

Tillitsforholdet mellom foreldre og barnehagen er en av grunn elementene for å få til det beste for barnet.

Taushetserklæringen er et rettslig dokument og en forsikring for foreldre at informasjon gitt i fortrolighet, blir behandlet fortrolig og ikke være bekymret for at informasjonen kommer på avveie.

ÅRSPLAN

En årsplan (som du nå leser i) er et arbeidsredskap for personalet.

OVERGANG BARNEHAGE - SKOLE

Denne planen gir en beskrivelse av rutiner og ansvar for å gi førskolebarna en positiv og god overgang fra barnehagen til skole.

VEDTEKTER

Alle nye foresatte får kopi av vedtektene.

Når foresatte takker ja til plass i barnehagen, aksepteres samtidig vedtektene.